

Výskumná štúdia NBS 4/2020

Sebavedomie, finančná gramotnosť a investovanie do rizikových aktív: zistenia z prieskumu o financiách spotrebiteľov

Andrej Cupák, Pirmin Fessler, Joanne W. Hsu,
Piotr R. Paradowski

© Národná banka Slovenska 2020
research@nbs.sk

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke NBS
<https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-vyskumu>

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdii sú názormi autora a nevyjadrujú
oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Krátke časti textu, nie viac ako dva odseky, môžu byť citované bez predchádzajúceho
súhlasu autorov, pokiaľ bude úplne uvedený zdroj.

Netechnické zhrnutie

V tomto článku skúmame vplyvy finančnej gramotnosti, dôvery vo vlastné finančné znalosti a dôvery v budúci vývoj ekonomiky na alokáciu portfólia domácností pomocou najnovších údajov z prieskumu o financiách spotrebiteľov (Survey of Consumer Finances) z USA. Najskôr analyzujeme vzťah medzi finančnou gramotnosťou spolu s dvomi mierami dôvery a pravdepodobnosťou držania rizikových finančných aktív (t.j. priamych a nepriamych investícií do akcií) a pravdepodobnosťou vlastníctva dlhopisov a iných zabezpečených finančných aktív. Po druhé, analyzujeme determinanty intenzívnej marže (t.j. alokácia finančných prostriedkov do určitého aktíva) investovania do akcií a dlhopisov. Na analýzu distribučných vplyvov používame nepodmienené kvantilové regresie (Firpo a kol., 2009). Podľa našich najlepších vedomostí je naša štúdia prvá v odbornej literatúre o financiách domácností, ktorá spoločne analyzuje úlohu finančnej gramotnosti a dve miery dôvery ako determinanty investičného správania domácností.

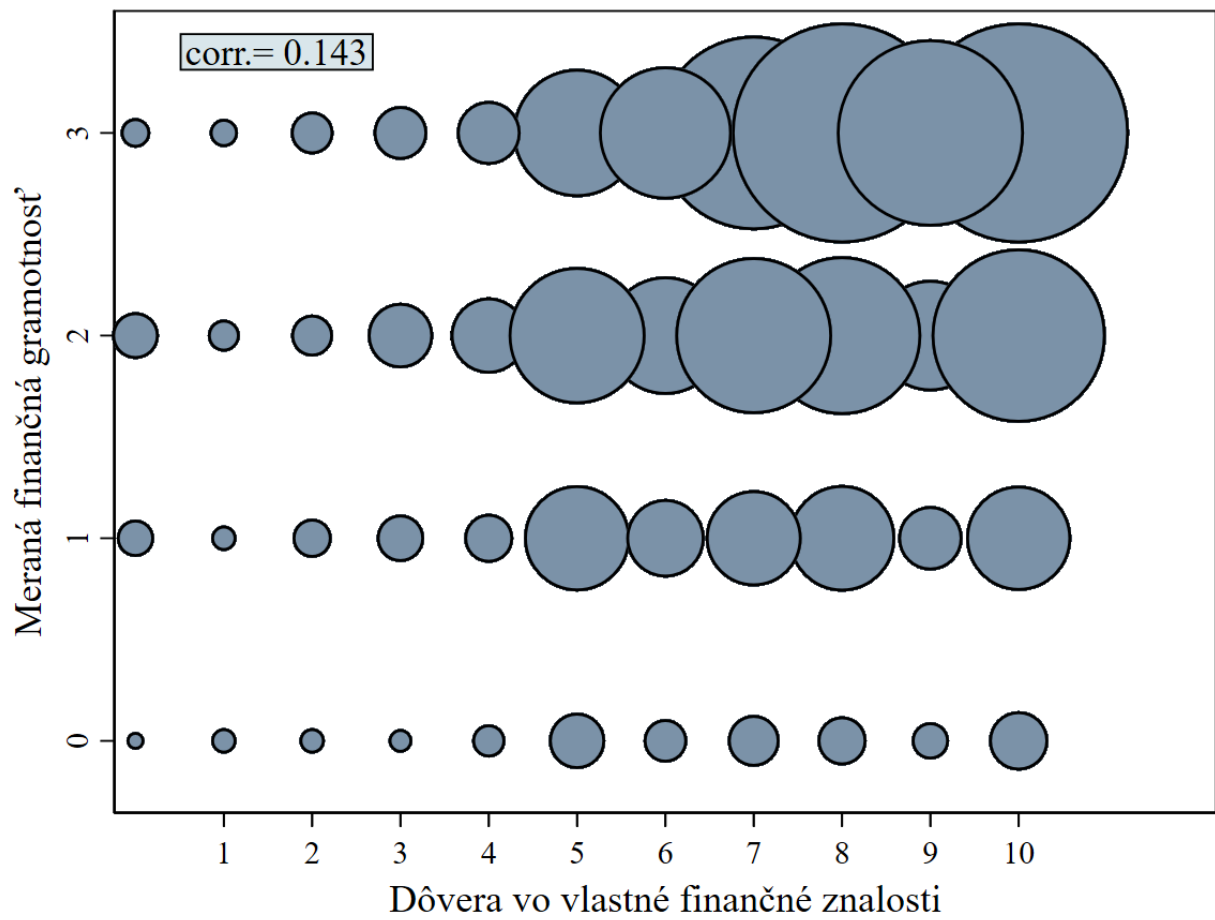
Naše deskriptívne výsledky ukazujú, že približne 52 % amerických domácností sa zúčastňuje na trhu s rizikovými aktívami a približne 10 % domácností drží dlhopisy. Podmienený podiel na celkových finančných aktívach držaných v akciách je vyšší ako 40 % a takmer 9 % v dlhopisoch. Zároveň iba približne 50 % domácností v USA dokáže správne odpovedať na všetky tri (relatívne základné) otázky o finančnej gramotnosti v prieskume. Pojem rizikovosť finančných nástrojov je obzvlášť slabo pochopený, keď iba 63 % respondentov vie správne odpovedať na túto otázku. Na druhej strane sa zdá, že americké domácnosti celkom vysoko veria vo svoje finančné znalosti, s priemerným sebahodnotením 7,35 na stupnici od 0 do 10. Existuje pomerne slabá korelácia medzi dôverou vo vlastné finančné schopnosti a finančnou gramotnosťou (korelácia = 0,143; pozri obrázok 1), a tento výsledok je v súlade s predchádzajúcimi empirickými štúdiami z ostatných krajín. Okrem toho, takmer 40 % domácností je presvedčených, že sa americkej ekonomike za 5 rokov bude v porovnaní s rokom prieskumu (2016) dariť oveľa lepšie.

Výsledky regresných analýz naznačujú, že finančná gramotnosť rovnako ako aj dôvera vo vlastné finančné znalosti (obrázok 2) pozitívne ovplyvňujú rozhodovanie o účasti na akciových trhoch. Tento výsledok platí aj keď v regresiach zohľadňujeme veľký počet faktorov ovplyvňujúcich finančné správanie domácností. Účasť na trhu so zabezpečenými finančnými aktívami, ako sú dlhopisy, je tiež ovplyvnená úrovňou finančnej gramotnosti. Zatiaľ čo dôvera

vo vlastné finančné znalosti má menší vplyv na rozhodnutie domácností o alokácii prostriedkov do akcií a dlhopisov, vplyv dôvery v ekonomiku sa v prípade dlhopisov javí ako pozitívny a štatisticky významný. Napriek tomu, že domácnosti nie sú profesionálnymi prognostikmi, sa zdá, že dôvera v hospodárstvo pomáha pri formovaní ich investičných rozhodnutí. Okrem toho, kvantilové regresie poukazujú na značnú heterogenitu v odhadovaných vplyvoch charakteristík na distribúciu akcií a dlhopisov.

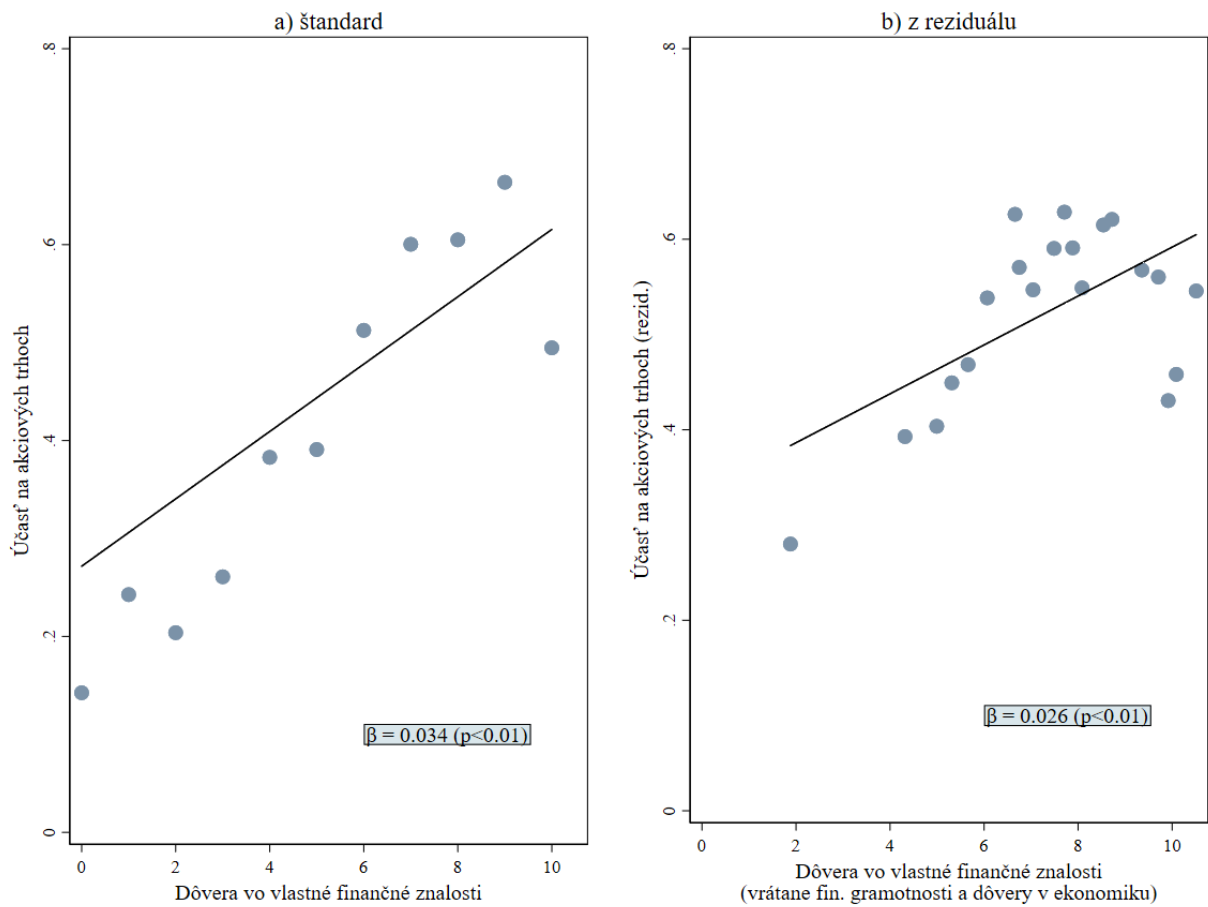
Na záver môžeme konštatovať, že finančná gramotnosť spolu s dôverou vo vlastné finančné schopnosti a dôverou v ekonomiku sú ďalšími silnými determinantami vysvetľujúcimi rozhodovanie domácností participovať na trhu s rizikovými finančnými aktívami a dlhopismi. Naše výsledky potvrdzujú nedávne zistenia Biliasa a kol. (2017), ktorí tvrdia, že za rastúcou účasťou amerických domácností na akciových trhoch môžu byť štrukturálne zmeny v ich finančných postojoch (vrátane gramotnosti a sofistikovanosti). Napriek tomu je celková angažovanosť domácností na trhu s rizikovými aktívami ešte stále ďaleko od toho, čo predpovedá ekonomická teória. Naše výsledky majú implikácie pre implementovanie politík na podporu účasti na akciových trhoch v USA, napríklad prostredníctvom iniciatív na zvýšenie finančného povedomia a do istej miery finančného sebavedomia spotrebiteľov.

Obrázok 1: Korelácia medzi finančnou gramotnosťou a dôverou vo vlastné finančné znalosti

Zdroj: Prieskum o financiách spotrebiteľov (Survey of Consumer Finances) 2016.

Obrázok 2: Vzťah medzi dôverou vo vlastné finančné znalosti a účasťou na akciových trhoch

Zdroj: Prieskum o financiách spotrebiteľov (Survey of Consumer Finances) 2016